

Running head: INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP
SOCIAL MEDIA GEBRUIK DOOR JONGEREN

**De invloed van ouders, leeftijdsgenoten, school en
(sport)clubs op de intensiteit van het gebruik van social
media door Nederlandse jongeren tussen de twaalf en
vijftien jaar**

Eric Koertshuis

Marjan Rikken

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA
GEBRUIK DOOR JONGEREN

**De invloed van ouders, leeftijdsgenoten, school en sport(club) op
de intensiteit van het gebruik van social media door Nederlandse
jongeren tussen de twaalf en vijftien jaar**

**Premasterthesis Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken
Universiteit Utrecht**

Juni, 2015

Docent: Dr. C. Baerveldt

Marjan Rikken 5633095

Eric Koertshuis 9432639

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA GEBRUIK DOOR JONGEREN

Samenvatting

Dit onderzoek richt zich op de vraag in welke mate ouders, school, leeftijdsgenoten en (sport)clubs door te praten met jongeren over hun social media gebruik, invloed kunnen uitoefenen op de intensiteit van het gebruik ervan. Als onderzoeksmethode is een schriftelijke vragenlijst gebruikt die afgenomen is bij jongeren tussen de 12 en 15 jaar. De resultaten laten zien dat praten over social media met ouders het grootste effect heeft op de intensiteit van social media gebruik, gevolgd door leeftijdsgenoten, (sport)club en school. De effectgroottes zijn echter allemaal gering.

Op basis van deze onderzoeksresultaten kan er gezegd worden dat de invloed die ouders, school, leeftijdsgenoten en (sport)clubs uitoefenen op de intensiteit van social media gebruik gering is en dat ouders de meeste invloed hebben gevolgd door leeftijdsgenoten, (sport)clubs en school. Wel zijn er sekseverschillen gevonden in zowel de intensiteit van social media gebruik als de invloed van 'praten over social media' vanuit ouders, leeftijdsgenoten, school en (sport)club.

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA GEBRUIK DOOR JONGEREN

Inleiding

Meer dan de helft van alle Nederlanders is actief op social media. Van de kleine 17 miljoen mensen die in Nederland wonen gebruikt 9.4 miljoen Facebook. De grootste groep gebruikers van social media in Nederland zijn jongeren. Ongeveer 90% van alle jongeren in Nederland is bijvoorbeeld actief op Facebook. Hiermee is Facebook het meest gebruikte medium onder jongeren. Daarnaast wordt er door de jongeren ook veel gebruik gemaakt van Whats app, Pinterest en Instagram (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2015; Hakkenes, Wobma, & Stoucken, 2014; Turpijn, Kneefel, & Van der Veer, 2015; van den Bighelaar & Akkermans, 2013).

Social media zijn niet meer weg te denken uit het leven van jongeren. Toch zijn sociale netwerk sites jong. De eerste sociale netwerk site sixdegrees.com, kwam online in 1997. Facebook en Twitter bestaan sinds 2005, Instagram sinds 2010 (Ellison & Boyd, 2007). De ontwikkeling van social media is snel gegaan. Wetenschappelijk onderzoek is een relatief langzaam proces dat de social media ontwikkeling niet bij houdt. Er is relatief weinig wetenschappelijke literatuur beschikbaar over social media gebruik door jongeren.

Er verschijnen regelmatig zelfhulp boeken over het gebruik van social media. Deze boeken zijn vaak gericht op de opvoeding van jongeren (door ouders en leerkrachten) in het veilig gebruik van social media met titels als 'Mediawijs online' en 'De social media bijbel' (Walrave & Ouystel, 2014; Werkhoven & Dijkgraaf, 2013). Vanuit de samenleving is er dus vraag naar handvatten hoe om te gaan met het massale social media gebruik door jongeren.

Deze thesis speelt in op deze vraag naar meer kennis over- en inzicht in het gebruik van social media door jongeren, om op deze manier bij te dragen aan de kennisontwikkeling over social media. Er zal een antwoord gegeven worden op de vraag wat de invloed van de communicatie over social media is, op de intensiteit van het social media gebruik van jongeren. Is er een verband tussen het praten over (communiceren) social media door ouders, leeftijdsgenoten, school en (sport)clubs met jongeren, op de intensiteit van het gebruik van social media? Daarnaast wordt er onderzocht wie, relatief gezien, de meeste invloed heeft. Er wordt ingegaan op de mogelijke invloed van; ouders, leeftijdsgenoten, school en (sport)clubs omdat dit de groepen zijn waar jongeren het grootste gedeelte van hun tijd doorbrengen (Larson, Richards, Sims, & Dworkin, 2001). Dit alles brengt ons bij de hoofdvraag van deze thesis: 'In welke mate kunnen, ouders, school, leeftijdsgenoten en (sport)clubs door te praten met jongeren over hun social media gebruik, invloed uitoefenen op de intensiteit van het gebruik ervan?'

Literatuur Studie

Social Media

In dit onderzoek wordt social media gedefinieerd door de volgende aspecten ervan te benoemen: social media zijn, internet gebaseerde services die er voor zorgen dat individuen een (semi) publiek profiel kunnen maken binnen een bepaald systeem (de website). In een dergelijk profiel presenteer je jezelf door je persoonlijke gegevens te noemen, je hobby's, je favoriete muziek enzovoort. Doordat de verschillende social netwerksites allemaal een eigen opmaak en uitvoer hebben trekt iedere netwerk site zijn eigen doelgroep (Ellison & Boyd, 2007).

Een tweede aspect is dat er wordt bijgehouden en vermeld met wie de gebruiker een connectie heeft en waarom (bijvoorbeeld fan van de zelfde band). Daarnaast is te zien welke connecties er daadwerkelijk gemaakt zijn met anderen binnen het systeem, bijvoorbeeld de 'Facebook-vrienden' (Ellison & Boyd, 2007). Door deze functionaliteit ben je als gebruiker in staat om een social media netwerk op te bouwen met 'vrienden' met vergelijkbare kenmerken.

Een derde aspect is het doel waarvoor social media gebruikt worden. Social media worden gebruikt om in contact te komen met andere mensen, informatie te delen, dingen te organiseren, reclame te maken, andere mensen in de gaten te houden, zich te uiten, te relaxen en dingen te leren (Aladwani, 2014). Feitelijk willen mensen die op social media actief zijn sociale contacten leggen door zichzelf te presenteren als persoon om vervolgens een eigen 'virtuele' identiteit te creëren (Warbington & Highfield, 2012).

Per social media site verschilt de wijze waarop je jezelf kunt presenteren. Afhankelijk van de gekozen netwerk site gebruik je beelden in de vorm van foto's, plaatjes en video's of je communiceert met tekst of een combinatie van beide. Het doel van alle social media sites is gelijk namelijk: 'communiceren' (Ellison & Boyd, 2007).

Gebruik van social media. Social media wordt door het overgrote deel van de jongeren in Nederland gebruikt (Hakkenes et al., 2014). Bij jongeren tussen de 12 en 16 jaar neemt de intensiteit van het gebruik van social media toe. Rond het zestiende levensjaar stabiliseert dit gebruik (Borgdorff, 2013). Onder intensiteit wordt het aantal minuten dat jongeren per dag social media gebruiken, het aantal keren per dag dat verschillende social media sites gecheckt worden en het aantal vrienden dat jongeren hebben (Ellison, Steinfield, & Lampe, 2007).

Jongens en meiden gebruiken even vaak social media. Wel zijn er sekse verschillen in het soort social media dat er gebruikt wordt. Meiden gebruiken vaker visueel georiënteerde social media zoals Instagram en Pinterest. Jongens gebruiken

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA GEBRUIK DOOR JONGEREN

vaker social media die zich richten op (online) gamen (Lenhart et al., 2015; Van den Bighelaar & Akkermans, 2013).

Kansen en risico's social media gebruik. Het gebruik van social media is voor jongeren met een laag zelfvertrouwen vaak een makkelijkere manier om contact te leggen met andere mensen dan contact leggen in de fysieke wereld. Voor mensen met een laag zelfvertrouwen is de mate waarin ze social media gebruiken, een voorspeller van het sociaal kapitaal (de voordelen die worden ervaren van relaties met andere mensen). Deze relatie is voor mensen met een laag zelfvertrouwen sterker dan voor mensen met een hoog zelfvertrouwen (Cyr, Berman, & Smith, 2015; Ellison et al., 2007). Social media en het hebben van zelfvertrouwen wat betreft het aangaan en onderhouden van positieve sociale relaties, zijn dan ook aan elkaar gerelateerd. Positieve reacties op berichten geplaatst op social media bevordert het zelfvertrouwen van de jongere. Dit geldt ook andersom, negatieve reacties tasten het zelfvertrouwen van de jongeren aan (Valkenburg, Peter, & Schouten, 2006). Social media bieden jongeren met een laag zelfvertrouwen dus een kans om op een voor hen 'veilige' manier contact te leggen met andere mensen. Zolang er dan positieve reacties op geplaatste berichten komen bevordert dit het zelfvertrouwen van de jongere.

Dit plaatsen van- en reageren op berichten brengt ons bij een belangrijke schaduwzijde van social media, het cyberpesten. Deze vorm van pesten komt vaak voor in combinatie met meer traditionele vormen van pesten, jongeren die aangeven gepest te worden via social media, worden ook vaak op school gepest (Waasdorp & Bradshaw, 2015). De risicofactoren voor slachtofferschap van deze twee vormen van pesten komen dan ook grotendeels overeen (Kowalsk, Limber, & Agatston, 2012). De kans om in aanraking te komen met cyberpesten (gepest worden, zelf pesten of cyberpesten zien) wordt natuurlijk wel groter naarmate de intensiteit van het gebruik van social media toeneemt (Park, Na, & Kim, 2014).

Een ander risico van het social media gebruik is een social media verslaving. Het overmatig gebruik van social media ook voor een geringere participatie in de gemeenschap, achterblijvende schoolprestaties en relatie problemen (Hop, & Delver, 2012). Uit recente review studies over dit onderwerp, blijkt dat dit soort conclusies kritisch bekeken moeten worden. Het intensieve gebruik van social media is nog te nieuw. Er zijn onvoldoende longitudinale onderzoeken gedaan om uitspraken te doen over oorzaak- gevolg relaties van overmatig gebruik van social media (Andreassen & Pallesen, 2014; Kuss & Griffiths, 2011).

Social media als communicatiemiddel. De belangrijkste functie van social media is de gebruikers ervan de mogelijkheid bieden om op afstand met elkaar te

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA GEBRUIK DOOR JONGEREN

communiceren. Uitgaande van de definitie van social media kun je social media zien als een communicatiemiddel dat aanvullend is op de veelheid van communicatiemiddelen die jongeren ter beschikking staan, inclusief de communicatie tijdens het persoonlijke contact. Het biedt de mogelijkheid om net als bij ieder ander communicatiemiddel een positieve dan wel negatieve boodschap uit te zenden. Het geeft dezelfde mogelijkheid om iemand te helpen, te ondersteunen, te pesten, of 'af te branden' (Ellison & Boyd, 2007).

Praten over Social Media

In het tweede deel van de literatuurstudie wordt er ingegaan op de vraag wat er al bekend is over de invloed van ouders, leeftijdsgenoten, school en (sport)clubs op het social media gebruik van jongeren. Allereerst wordt besproken waar jongeren hun tijd doorbrengen, hier is namelijk een verschuiving zichtbaar ten opzichte van de kindertijd (Larson, Richards, Moneta, Holmbeck, & Duckett, 1996). Vervolgens wordt met behulp van de ecologische systeemtheorie van Bronfenbrenner (1967) de beïnvloeding van het ouders, school, leeftijdsgenoten en (sport)clubs op social media gebruik in kaart gebracht.

Sociale netwerk jongeren. Tijdens de vroege adolescentie (tussen de 12 en 16 jaar) vindt er een verschuiving plaats in waar jongeren de meeste tijd doorbrengen. Er wordt steeds minder tijd doorgebracht met het gezin. Jongeren brengen steeds meer tijd alleen op de kamer door of bij vrienden (Larson et al., 1996). De band met leeftijdsgenoten wordt steeds hechter, de band met ouders verliest juist aan warmte en cohesie (Smetana, Robinson, & Rote, 2015). Daarnaast neemt ook de sportparticipatie af. Jongeren gaan minder sporten en zijn ook minder vaak lid van een sportvereniging. Voor jongeren neemt het aantal uur dat ze op school mogen doorbrengen toe. Op de basisschool moeten ze 940 uur per schooljaar aanwezig zijn op school, in de onderbouw van het voortgezet onderwijs stijgt dit tot 1.000 uur (Hendriksen & Hoogwerf, 2013; Rijksoverheid, 2013). Dus jongeren brengen steeds minder tijd door binnen het gezin en de sportclub en brengen steeds meer tijd door bij vrienden en op school.

Parallel aan deze verschuiving loopt de ontwikkeling van het social media gebruik. Bij jongeren tussen de 12 en 16 jaar neemt het gebruik van social media toe naarmate de jongeren ouder worden. Rond het zestiende levensjaar stabiliseert dit gebruik (Borgdorff, 2013).

De invloed die ouders, leeftijdsgenoten, school en (sport)clubs hebben op jongeren kan bekeken worden vanuit de ecologische systeemtheorie van Bronfenbrenner. In deze theorie wordt de ontwikkeling van een persoon gezien als een gezamenlijk product van zowel persoons- als omgevingskenmerken. Het menselijk gedrag, in dit

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA GEBRUIK DOOR JONGEREN

geval intensiteit social media gebruik, wordt dus naast persoonlijke kenmerken (bijvoorbeeld sekse) ook door omgevingskenmerken bepaald. Omgevingskenmerken zijn onder andere de relatie die jongeren hebben met, ouders, leeftijdsgenoten, leerkrachten en coaches (Bronfenbrenner, 1976).

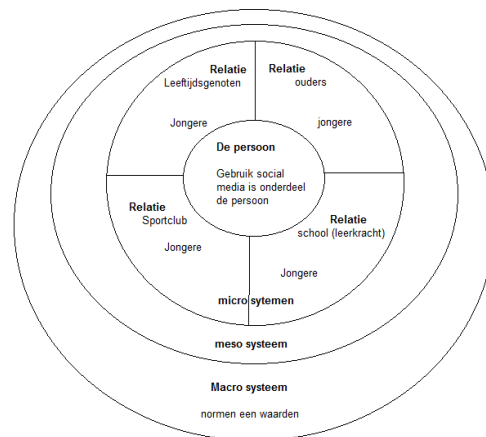
De manier waarop jongeren beïnvloedt worden is mede bepaald door grotere, meer abstracte, ideeën zoals waarden en normen en het schoolbeleid (Bronfenbrenner, 1976; Rigter, 2008). Dit is ook te zien in figuur 1

In deze thesis wordt er in gegaan op de invloed van 'praten over social media' (communicatie), binnen de verschillende micro systemen (zie figuur 1) op de intensiteit van het social media gebruik van jongeren. Communicatie wordt gezien als de boodschap tussen een zender, bijvoorbeeld docenten, en ontvanger, de jongere (Watzlawich, Beavin, & Jackson, 2009). In deze thesis wordt er gefocust op de verbale aspect van communicatie (praten over) over het gebruik van social media binnen de verschillende micro systemen.

Invloed ouders. De invloed van ouders communicatie over social media gebruik tussen ouders en jongeren is beperkt onderzocht. Uit de weinige onderzoeken die er zijn geweest is echter gebleken dat praten over social media en regels stellen een klein maar significant effect heeft op het vertonen van risico gedrag binnen social media. Jongeren die ervaren dat hun ouders praten over het social media gebruik, zich hierin interesseren, laten minder vaak risicovol gedrag zien op social media (Shin & Ismail, 2014).

Deze communicatie stijl komt, volgens de opvoedstijlen van Baumrind, overeen met de autoritatieve opvoedingsstijl. Deze opvoedingsstijl kenmerkt zich door het hebben van warme en positieve relaties, door open communicatie, kennis hebben over wat kinderen allemaal doen, maar ook het monitoren en grenzen stellen aan gedrag (Baumrind, 1971).

Restrictieve begeleiding, het alleen maar regels opstellen over social media gebruik, versterkt juist het vertonen van risicogedrag op social netwerk sites. De

Figuur 1. Vereenvoudigde weergave van het ecologisch model van Bronfenbrenner. Aangepast vanuit J. Rigter, 2008. *Systeemtheorie*. In J. Rigter (Ed.), *Het palet van de psychologie. stromingen en hun toepassingen in de hulpverlening en opvoeding*. 4th ed. p. 249. Bussum: Uitgeverij Couthinho.

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA GEBRUIK DOOR JONGEREN

veronderstelling is dat hoe meer regels er opgesteld worden over het gebruik van social media, hoe meer risicovol gedrag jongeren gaan vertonen op social netwerk sites. Onder risicogedrag wordt het delen van privé gegevens en het in de 'echte' wereld ontmoeten van mensen waarmee ze alleen contact hebben gemaakt op social media (Sasson & Mesch, 2014; Shin & Ismail, 2014). De restrictieve manier van begeleiden komt overeen met de autoritaire opvoedingsstijl van Baumrind die zich kenmerkt door veel en strenge regels en sterke controle (Baumrind, 1971).

Dus een autoritatieve opvoedingsstijl is gerelateerd aan minder risico nemen binnen social media. De autoritaire opvoedingsstijl is juist gerelateerd aan meer risico nemen op social netwerk sites. Deze resultaten komen overeen met onderzoek naar het effect van de opvoeding op bijvoorbeeld drugsgebruik en schoolprestaties van jongeren (Calafat, García, Juan, Becoña, & Fernández-Hermida, 2014; Dornbusch, Ritter, Leiderman, Roberts, & Fraleigh, 1987).

Invloed leeftijdsgenoten . Leeftijdsgenoten worden naarmate kinderen ouder worden steeds belangrijker identificatie figuren. Jongeren leren veel van elkaar door middel van model-leren. Ze observeren het gedrag van leeftijdsgenoten dat beloond wordt en imiteren dit gedrag (Bandura, 1977; Smetana et al., 2015).

De invloed van leeftijdsgenoten op het gebruik van social media is veel onderzocht vanuit het model-leren. Het gebruik van een social netwerk site door leeftijdsgenoten is voor jongeren al een grote motivatie om zelf ook social media te gaan gebruiken (Lin & Lu, 2011). Daarnaast staan leeftijdsgenoten ook vaak model in bijvoorbeeld de mate waarin jongeren privacy gevoelige informatie delen op social netwerk sites (Sasson & Mesch, 2014). Bij onderzoek gericht op bijvoorbeeld agressief en prosociaal gedrag van jongeren zijn er soortgelijke effecten van model-leren gevonden (Bandura, 1977; Padilla-Walker & Bean, 2009).

Naast het model-leren wordt het social media gebruik van jongeren ook beïnvloed door onderling te praten over social media gebruik. Deze invloed is klein maar wel significant. De grootte van het effect is ongeveer vergelijkbaar met de invloed van ouders met een autoritatieve opvoedstijl (Shin & Ismail, 2014).

Invloed school. Leerkrachten hebben naast hun educatieve taak (het overbrengen van kennis over bijvoorbeeld geschiedenis en scheikunde) ook een opvoedkundige taak (Berding & Pols, 2009). Op een positieve en verantwoorde manier omgaan met social media is onderdeel van deze opvoeding.

Voorlichting op scholen over (de gevaren) van social media gebruik hebben een beperkt effect op jongeren. Jongeren gaven aan wel meer bewust te zijn van de gevaren van het social media gebruik. Ook was er een beperkte invloed van de voorlichting op het

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA GEBRUIK DOOR JONGEREN

gedrag van de jongeren op social netwerk sites. Er was echter geen invloed op de houding van jongeren tegenover social media gebruik (Vanderhoven, Schellens, & Valcke, 2014). De invloed van uit de school, in de vorm van voorlichting, op het social media gebruik is dus beperkt.

Invloed (sport)club. (Sport)clubs kunnen van grote invloed zijn op de persoonlijke ontwikkeling van jongeren. Ervaringen die jongeren op doen bij hun (sport)club, zijn van invloed op de eigenwaarde en zelfvertrouwen van jongeren. Hoe prestaties tijdens sport en spel gewaardeerd worden, de feedback die jongeren ontvangen van trainers of coaches, zijn mede bepalend voor het zelfbeeld dat jongeren van zichzelf hebben (Buisman, 2005).

Jongeren geven aan dat de leerervaringen opgedaan bij (sport)clubs en verenigingen twee keer zo groot zijn als leerervaringen die ze op school opdoen. Jongeren geven aan dat ze deze leerervaringen van groot belang vinden voor hun persoonlijke ontwikkeling. Bovendien ervaren ze er minder stress dan op school en vinden ze dat ze meer leren over groepsprocessen en hun sociale vaardigheden sterker ontwikkelen dan op school (Hansen, Larson, & Dworkin, 2003). Het blijkt dat trainers, coaches en begeleiders ook invloed kunnen hebben op het social media gebruik van jongeren als dit gebruikt en besproken wordt binnen de club.

Hypothesen

Social media biedt jongeren aanvullende mogelijkheden om met anderen te communiceren, het is een communicatiemiddel. De invloed van ouders, leeftijdsgenoten, school en (sport)clubs op het gebruik hiervan is nog niet uitgebreid onderzocht. Uit de informatie die wel gevonden is wat betreft het social media gebruik van jongeren zijn de volgende hypothesen opgesteld.

Hypothese 1: De verwachting is dat jongeren geringe invloed ervaren van uit ouders, school, leeftijdsgenoten en (sport)clubs op de intensiteit van social media gebruik.

Hypothese 2: De verwachting is dat jongeren de meeste invloed ervaren van ouders, daarna leeftijdsgenoten gevolgd door (sport)club en school op de intensiteit van social media gebruik.

Methode

Design & Participanten

In het kader van dit onderzoek is een schriftelijke vragenlijst afgenomen onder jongeren tussen de twaalf en vijftien jaar, woonachtig in Oldenzaal en directe omgeving. In totaal hebben 413 jongeren tussen de twaalf en vijftien jaar meegewerkt aan dit onderzoek. De gemiddelde leeftijd is 13.9 jaar. De sekse verdeling is als volgt: 47% jongens en 53% meiden. Alle participanten waren scholieren, allen zaten in de onderbouw (klassen één, twee en drie). Het onderwijsniveau varieerde van VMBO beroepsgerichte leerweg tot het gymnasium.

Procedure & Steekproef

De informatie die nodig was om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden is verzameld met behulp van een schriftelijke vragenlijst. De vragenlijst is afgenomen op drie verschillende onderwijs locaties in Oldenzaal. Bij het afnemen van de vragenlijsten waren de onderzoekers aanwezig om een korte instructie te geven op de vragenlijst. De participanten hadden 50 minuten om de vragenlijst in te vullen.

De steekproef is niet willekeurig getrokken. De onderzoekers hebben klassen toegewezen gekregen vanuit drie scholen. Hierbij wel is rekening gehouden met de wensen van de onderzoekers met betrekking tot leeftijd en opleidingsniveau. Door naar specifieke leeftijden en opleidingsniveaus te vragen bij de verschillende scholen is er door de onderzoekers getracht respondenten uit alle opleidingsniveaus en leeftijden te hebben. De steekproef is dus beperkt representatief voor de populatie.

Variabelen

Intensiteit social media gebruik. Deze schaal meet de, door de jongeren zelf ervaren, intensiteit van het gebruik van social media. In deze schaal zijn items verwerkt als: *'Hoeveel minuten, per dag, gebruik je ongeveer om je social media te checken?'* en *'Hoeveel vrienden/ followers heb je ongeveer, alle social media bij elkaar genomen?'*. Daarnaast is er doormiddel van een aantal schaalvragen gepeild wat de emotionele connectie is met social media en in welke mate social media gebruik geïntegreerd is in het dagelijks even van de respondent. Deze schaal is geïnspireerd door de 'Facebook Intensity scale' ontwikkeld door Ellison, Steinfield en Lampe (2007).

Communicatie met ouders. Deze schaal meet de mate waarin jongeren ervaren dat ze praten met ouders over social media gebruik. In deze schaal zijn items verwerkt zoals: *'Mijn ouders vragen belangstellend naar mijn social media gebruik'* en *'Mijn ouders praten over de gevaren van social media'*. Deze schaal is gemeten met behulp van een vier punt Likertschaal variërend van 'nooit' tot 'altijd'.

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA GEBRUIK DOOR JONGEREN

Communicatie met leeftijdsgenoten. Doormiddel van deze schaal wordt gemeten wat de ervaren invloed van communicatie met leeftijdsgenoten is op de intensiteit social mediagebruik. Hierbij zijn items gebruikt zoals: '*mijn vrienden en ik praten samen over social media*' en '*mijn vrienden en ik praten over de kansen van social media*'. Hierbij is, net als bij de vorige variabele, een vier punt Likertschaal gebruikt.

Communicatie met leerkrachten (school). Deze schaal is een combinatie van items die vragen in welke mate jongeren ervaren dat leerkrachten praten over social media gebruik. Voorbeelden van items waar deze schaal uit bestaan zijn: '*Mijn leraar/mentor en ik hebben het over mijn social media gebruik*' en '*In de klas praten we over de gevaren van social media*'. Ook hier is de vier punt Likertschaal gebruikt voor het beantwoorden van de vragen.

Communicatie binnen (sport)club. Met deze schaal is gemeten in hoeverre jongeren ervaren dat er gepraat wordt over social media gebruik binnen de club. Hierbij is er gevraagd naar de mate waarin het gebruik van social media ter sprake komt binnen de club '*Binnen de club hebben we het over social media gebruik*' en in welke mate er gepraat wordt over kansen en gevaren van het gebruik van social media '*Binnen de club praten we over de kansen van social media*'. Voor het beantwoorden van de vragen is er gebruik gemaakt van een vier punt Likertschaal.

Betrouwbaarheid & Generalisatie

Betrouwbaarheid. De schatting van betrouwbaarheid (Cronbach's alfa) van de verschillende variabelen zijn te lezen in de onderstaande tabel. De minimale waarde van de Cronbach's alfa is, voor dit onderzoek, vastgesteld op .60. De Cronbach's alfa meet de onderlinge samenhang tussen de items. Dus in hoeverre er samenhang was in de antwoorden van de respondenten op de verschillende items die samen één schaal vormen.

Tabel 1

Waarde Cronbach's alfa per Variabele

Variabele	Aantal items	Cronbach's alfa
Intensiteit social media gebruik	7	.736
Communicatie ouders	5	.693
Communicatie leeftijdsgenoten	4	.621
Communicatie school	4	.664
Communicatie (sport)club	5	.620

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA GEBRUIK DOOR JONGEREN

Generalisatie. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen niet generaliseerd worden naar de populatie, twaalf tot vijftien jarigen in Nederland. Dit komt omdat de steekproef niet willekeurig getrokken is uit de gehele populatie. Alle respondenten komen uit Oldenzaal en omgeving. Daarnaast zijn er in de steekproef bepaalde groepen jongeren niet opgenomen: de groep twaalfjarigen die nog in het basisonderwijs zitten zijn niet meegenomen evenals de groep leerlingen tussen de twaalf en vijftien jaar die les krijgen binnen het praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs.

In het kader van het onderzoek zijn, in eerste instantie, jongeren tussen de twaalf en zestien jaar benaderd. De groep zestien jarigen was echter dusdanig klein dat ervoor gekozen is deze respondenten niet verder mee te nemen in de analyse.

Resultaten

Sociale Netwerk Sites

Van alle respondenten gaf 98.8% aan dat ze gebruik maakten van social media. De meeste respondenten hebben aangegeven gebruik te maken van twee verschillende soorten social media. Met Instagram als vaakst gekozen medium. Bij de categorie 'overig' konden de respondenten een ander medium, dat niet genoemd werd in de vragenlijst, invullen. Hier werd Snap-chat het meest genoemd.

Tabel 2

Gebruik social netwerk sites

Medium	%
Instagram	82.9
Facebook	65
Pinterest	17.9
Tumblr	5.8
Overig	81.9

Tijdsbesteding & Intensiteit social media gebruik

De respondenten geven aan gemiddeld twee uur per dag te besteden aan het gebruik van social media. Hier zaten wel een aantal uitschieters bij. Het meest gekozen antwoord (Modus) is 60 minuten per dag. Jongens gebruiken gemiddeld genomen 88 minuten per dag en meiden gebruiken gemiddeld 130 minuten per dag (modus van 120) om hun social media te checken. Voor zowel de jongens als de meiden was deze verdeling niet normaal verdeeld. Om deze reden is een Mann-Whitney U test uitgevoerd om te kijken de resultaten significant verschillend zijn tussen meiden en jongens. De

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA GEBRUIK DOOR JONGEREN

uitkomst hiervan is dat de meiden (gemiddelde rank: 211.93) significant meer tijd besteden aan social media gebruik dan jongens (gemiddelde rank: 184.62), $U=17130.000$, $z = -3.108$, $p < .001$. De effectgrootte kan als zwak beschreven worden ($r=.156$).

Meiden hebben een hogere gemiddelde score (gemiddelde = 3.15) op de schaal intensiteit social media gebruik dan jongens (gemiddelde is = 2.78). Met hulp van een independent sample t-test is berekend dat het gemiddelde van de meiden significant verschilt van het gemiddelde van de jongens met een effect grote die beschreven kan worden als zwak, $t(396)=-4.298$, $p<.001$, $d=.359$.

Correlaties

Om de te kijken of de variabelen onderling gerelateerd zijn is er een Spearman correlatie uitgevoerd op de resultaten verkregen vanuit de vragenlijsten over intensiteit gebruik social media en de ervaren invloed vanuit het fysieke sociale netwerk hierop. Hiervoor is gekozen omdat er niet voldaan kon worden aan de voorwaarden van normaliteit en een lineaire verband om een Pearson correlatie uit te voeren.

Tabel 3

Spearman Correlaties tussen de Verschillende Variabelen

Variabele	1	2	3	4	5
1. Intensiteit gebruik social media	X	.187**	.163**	-.003	.108*
2. communicatie met ouders	.187**	X	.353**	.210**	.297**
3. communicatie met leeftijdsgenoten	.163**	.353**	X	.216**	.327**
4. communicatie met school	-.003	.210**	.216**	X	.117*
5. communicatie met club	.108*	.297**	.327**	.117*	X

* $p = .05$

** $p \leq .001$

De communicatie met ouders, leeftijdsgenoten en (sport)club zijn significant gerelateerd aan de intensiteit social media gebruik. De verdeling naar effectgrootte is als volgt:

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA GEBRUIK DOOR JONGEREN

1. Communicatie met ouders over social media gebruik,
 $r_s(389) = .187, p < .001$
2. Communicatie met leeftijdsgenoten over social media gebruik,
 $r_s(385) = .163, p = .001$
3. Communicatie met (sport)club over social media gebruik,
 $r_s(350) = .108, p = 0.44$
4. Communicatie met school over social media gebruik,
 $r_s(381) = -.003, p = .957$

De sterkte van de verschillende invloeden kan bestempeld worden van zwak (ouders) tot bijna verwaarloosbaar (school). De verschillende communicatie variabelen (communicatie met ouders, leeftijdsgenoten, school en sportclub) zijn onderling allemaal significant aan elkaar gerelateerd, zie tabel 3.

Sekse Verschillen

De ervaren invloed van de communicatie op de intensiteit van het social media gebruikt verschilt tussen de sekse. De effectgroottes verschillen en er is een verschil in de significante relaties met de variabele intensiteit social media gebruik, zie tabel 4.

Tabel 4

Sekse Verschillen in Correlatie Waarden

Combinatie variabele	r_s jongens	r_s meiden	r_s verschil j-m
Intensiteit social media gebruik – Com. Ouders	.174*	.117	.057
Intensiteit social media gebruik – Com. Leeftijdsgenoten	.101	.151*	.05
Intensiteit social media gebruik – Com. School	-.048	.051	.09
Intensiteit social media gebruik – Com. Club	.220**	.032	.188

*p = .05

**p ≤ .001

Zoals er gezien kan worden in tabel 4 zijn er sekse verschillen in significantie van de relaties tussen de communicatie en intensiteit social media gebruik. De jongens hebben een significante relatie bij de ouders en sportclub. De meiden hebben alleen een significantie relatie met leeftijdsgenoten. Er zijn geen significante sekseverschillen in de effect groottes van de relaties tussen ouders, leeftijdsgenoten, school en sport club en intensiteit social media gebruik, zie laatste kolom tabel 4.

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA GEBRUIK DOOR JONGEREN

Bij jongens heeft het praten over social media binnen de (sport)club het grootste effect op intensiteit social media gebruik gevolgd door: ouders, leeftijdsgenoten en school. Hiervan zijn alleen de (sport)club en de ouders significant gerelateerd aan intensiteit social media gebruik. Dit is ook terug te zien in de correlatie groottes, deze variëren van zwak (sportclub en ouders) tot verwaarloosbaar (leeftijdsgenoten en school), zie tabel 4.

Bij de meiden heeft praten over social media met leeftijdsgenoten het grootste effect op de intensiteit social media gebruik gevolgd door: ouders, school en de (sport)club. Hiervan is alleen het praten met leeftijdsgenoten over social media significant gerelateerd aan intensiteit social media gebruik. Dit is terug te zien in de correlatie maten. Relatie tussen leeftijdsgenoten en intensiteit social media gebruik kan geclassificeerd worden als zwak, de rest als zwak tot verwaarloosbaar, zie tabel 4.

Conclusie & Discussie

Conclusie

De hoofdvraag van dit onderzoek was: 'In welke mate kunnen, ouders, school, leeftijdsgenoten en (sport)clubs door te praten met jongeren over hun social media gebruik, invloed uitoefenen op de intensiteit van het gebruik ervan?'. De onderzoeksmethode die gebruikt is om de hoofdvraag te beantwoorden is een schriftelijke vragenlijst. Deze vragenlijst is afgenomen bij jongeren tussen de 12 en 15 jaar.

Na analyse van de data blijkt dat praten over social media met ouders het grootste effect heeft op de intensiteit van social media gebruik, gevolgd door: leeftijdsgenoten, (sport)club en school. De ouders, leeftijdsgenoten en (sport)clubs laten een significante relatie zien tussen praten over social media en de intensiteit van het gebruik ervan. De effectgroottes zijn echter allemaal gering. Opvallend is het zeer zwakke, enigszins negatieve verband tussen communicatie binnen de school over social media gebruik en de intensiteit van het gebruik ervan.

De gevonden resultaten laten verder verschillen zien tussen jongens en meiden. De intensiteit van het gebruik van social media door meiden is significant groter dan die van jongens. De invloed van leeftijdsgenoten op het social media gebruik is voor meiden groter dan voor jongens. Dit verschil is echter niet significant met een alfa van .05. Meiden laten zich sterker beïnvloeden door hun leeftijdsgenoten dan door hun ouders als het gaat over de intensiteit van het gebruik van social media. Jongens laten zich het sterkst beïnvloeden door de communicatie binnen de sportclub, gevolgd door de ouders, leeftijdsgenoten en school.

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA GEBRUIK DOOR JONGEREN

Dus op basis van deze onderzoeksresultaten kan er gezegd worden dat de invloed die ouders, school, leeftijdsgenoten en (sport)clubs uitoefenen op de intensiteit van social media gebruik, gering is en dat ouders de meeste invloed hebben gevolgd door leeftijdsgenoten, (sport)clubs en school. Hierbij moet er rekening gehouden worden met seksen verschillen in zowel de intensiteit van social media gebruik als de invloed van 'praten over social media' vanuit ouders, leeftijdsgenoten, school en (sport)club.

Discussie

Het is duidelijk dat social media intensief gebruikt worden door jongeren. Social media is een communicatie middel, hetzelfde als bijvoorbeeld een telefoon. Uit dit onderzoek is gebleken dat ouders, leeftijdsgenoten, school en (sport)club weinig invloed hebben op het gebruik van social media door jongeren.

Opvallend was de zeer geringe invloed van school op de intensiteit van het social media gebruik door jongeren. Vooral omdat jongeren veel tijd doorbrengen op school en de opvoedkundige rol die de school moet vervullen. Er was van te voren verwacht dat de school, in vergelijking met ouders, leeftijdsgenoten en (sport)club, de minste invloed zou hebben. Er was echter niet verwacht dat deze invloed zo klein zou zijn. Vanuit de opvoedkundige rol van school mag er verwacht worden dat ze meer invloed hebben op de intensiteit van het social media gebruik. Scholen zouden bewuster haar invloed moeten gebruiken om jongeren op te voeden wat betreft het gebruik van social media. Vooral gezien de aandacht die er op dit moment is binnen de samenleving voor cyberpesten en social media verslaving.

De invloed van de (sport)clubs op de intensiteit van het social media gebruik van jongeren was zoals dit van te voren verwacht was. Deze verwachting was echter gebaseerd op onderzoek gericht op het zelfbeeld van jongeren, dit omdat er geen informatie beschikbaar was over de invloed van (sport)clubs op social media gebruik van jongeren. Alleen al door met jongeren te praten hebben (sport)clubs invloed op het gedrag van jongeren. Hier moeten (sport)clubs zich van bewust zijn.

Jongens en meiden verschillen nogal wat betreft de intensiteit van het gebruik van social media. Jongens worden eerder door (sport)clubs beïnvloed terwijl meiden eerder door leeftijdsgenoten worden beïnvloed. Bij een eventueel vervolgonderzoek of bij ontwikkeling van lesmethodes over social media gebruik, zou met deze verschillen rekening gehouden kunnen worden.

Hoewel de betrouwbaarheid en generaliseerbaarheid van dit onderzoek beperkt is, zijn resultaten en conclusies wel bruikbaar. Resultaten uit dit onderzoek bevestigen bijvoorbeeld resultaten uit eerder onderzoek naar de invloed van (sport)clubs op de

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA
GEBRUIK DOOR JONGEREN

ontwikkeling van jongeren. Gevonden onderzoeksresultaten zijn daarom bruikbaar als startpunt naar de algehele invloed van (sport)clubs op de ontwikkeling van jongeren.

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA
GEBRUIK DOOR JONGEREN

Literatuurlijst

- Aladwani, A. M. (2014). Gravitating towards facebook (GoToFB): What it is? and how can it be measured? *Computers in Human Behavior, 33*, 270-278. Andreassen, C. S., & Pallesen, S. (2014). Social network site addiction - an overview. *Current Pharmaceutical Design, 20*, 4053-4061.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy - toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review, 84*, 191-215.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology, 4*, 1-103. doi:10.1037/h0030372
- Berding, J., & Pols, W. (2009). *Schoolpedagogiek, opvoeding en onderwijs in de basisschool* (2nd ed.). Groningen, Nederland: Noordhoff Uitgevers.
- Borgdorff, M. (2013). *Samen leren: Tieners en sociale media*. Zoetermeer: Stichting Kennisnet.
- Bronfenbrenner, U. (1976). *The ecology of human development: Experiments by nature and design* (1st ed.). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Buisman, A. (2005). Opvoeding in en door sport? *Pedagogiek, 24*, 310-323.
- Calafat, A., García, F., Juan, M., Becoña, E., & Fernández-Hermida, J. R. (2014). Which parenting style is more protective against adolescent substance use? evidence within the european context. *Drug and Alcohol Dependence, 138*, 185-192.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2015). Bevolkingsteller. Retrieved from <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/bevolking/cijfers/extra/bevolkingsteller.htm>
- Cyr, B., Berman, S. L., & Smith, M. L. (2015). The role of communication technology in adolescent relationships and identity development. Paper presented at the *Child & Youth Care Forum, 44* 79-92.
- Dornbusch, S. M., Ritter, P. L., Leiderman, P. H., Roberts, D. F., & Fraleigh, M. J. (1987). The relation of parenting style to adolescent school performance. *Child Development, 58*, 1244-1257.
- Ellison, N., & Boyd, D. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer Mediated Communication, 13*, 210-230.
- Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). The benefits of facebook "friends": Social capital and college students' use of online social network sites. *Journal of Computer Mediated Communication, 12*, 1143-1168.
- Hakkenes, A., Wobma, E., & Stoucken, L. (2014). *Jaarrapport 2014: Landelijke jeugdmonitor*. Den Haag: Centraal bureau voor de statistiek.

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA
GEBRUIK DOOR JONGEREN

- Hansen, D. M., Larson, R. W., & Dworkin, J. B. (2003). What adolescents learn in organized youth activities: A survey of self-reported developmental experiences. *Journal of Research on Adolescence, 13*, 25-55.
- Hendriksen, T., & Hoogwerf, I. (2013). *Sportmonitor 2012*. (NOS*NSF No. 756). Amstelveen: GFK.
- Kowalsk, R. M., Limber, S. P., & Agatston, P. W. (2012). *Cyberbullying, bullying in the digital age* (2nd ed.). Chichester, United Kingdom: Wiley Blackwell.
- Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2011). Online social networking and addiction—a review of the psychological literature. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 8*, 3528-3552.
- Larson, R. W., Richards, M. H., Sims, B., & Dworkin, J. (2001). How urban african american young adolescents spend their time: Time budgets for locations, activities, and companionship. *American Journal of Community Psychology, 29*, 565-597.
- Larson, R. W., Richards, M. H., Moneta, G., Holmbeck, G., & Duckett, E. (1996). Changes in adolescents' daily interactions with their families from ages 10 to 18: Disengagement and transformation. *Developmental Psychology, 32*, 744-754.
- Lenhart, A., Duggan, M., Perrin, A., Stepler, R., Rainie, L., & Parker, L. (2015). *Teens, social media & technology overview 2015*. Washington: Pew Research center.
- Lin, K., & Lu, H. (2011). Why people use social networking sites: An empirical study integrating network externalities and motivation theory. *Computers in Human Behavior, 27*, 1152-1161.
- Padilla-Walker, L. M., & Bean, R. A. (2009). Negative and positive peer influence: Relations to positive and negative behaviors for african american, european american, and hispanic adolescents. *Journal of Adolescence, 32*, 323-337.
- Park, S., Na, E., & Kim, E. (2014). The relationship between online activities, netiquette and cyberbullying. *Children and Youth Services Review, 42*, 74-81.
- Rigter, J. (2008). Systeemtheorie. In j. Rigter (Ed.), *Het palet van de psychologie. stromigen en hun toepassingen in de hulpverlening en opvoeding*. (4th ed., pp. 229-270). Bussum, Nederland: Uitgeverij Couthinho.
- Rijksoverheid. (2013). Normen onderwijstijd. Retrieved from <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/schooltijden-en-onderwijstijd/normen-onderwijstijd>
- Sasson, H., & Mesch, G. (2014). Parental mediation, peer norms and risky online behavior among adolescents. *Computers in Human Behavior, 33*, 32-38.

INVLOED VAN OUDERS, LEEFTIJDGENOTEN, SCHOOL EN (sport)club OP SOCIAL MEDIA
GEBRUIK DOOR JONGEREN

- Shin, W., & Ismail, N. (2014). Exploring the role of parents and peers in young adolescents' risk taking on social networking sites. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 17, 578-583.
- Smetana, J., Robinson, J., & Rote, W. (2015). Socialization in adolescence. In J. E. Grusec, & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization. theory and research* (2nd ed., pp. 60-79). New York, NY: The Guilford Press.
- Turpijn, L., Kneefel, S., & Van der Veer, N. (2015). *Nationale social media onderzoek, 2015*. Amsterdam, Nederland: Newcon.
- Valkenburg, P. M., Peter, J., & Schouten, A. P. (2006). Friend networking sites and their relationship to adolescents' well-being and social self-esteem. *CyberPsychology & Behavior*, 9, 584-590.
- Van den Bighelaar, S., & Akkermans, M. (2013). *Bevolkingstrends 2013. gebruik en gebruikers van sociale media*. Den Haag: Centraal bureau voor de statistiek.
- Vanderhoven, E., Schellens, T., & Valcke, M. (2014). Educating teens about the risks on social network sites. an intervention study in secondary education. *Comunicar*, 22, 123-132.
- Waasdorp, T. E., & Bradshaw, C. P. (2015). The overlap between cyberbullying and traditional bullying. *Journal of Adolescent Health*, 56, 483-488.
- Walrave, M., & Ouytsel, J. (2014). *Mediawijs online, jongeren en social media* (1st ed.). Leuven, België: LANNOO CAMPUS.
- Warbington, W. A., & Highfield, K. (2012). Children, media and technology. In J. Bowes, K. Hodge & R. Grace (Eds.), *Children, families and communities* (1st ed., pp. 142-161). London, United Kingdom: Oxford university press.
- Watzlawich, P., Beavin, J., & Jackson, D. (2009). *De pragmatische aspecten van de menselijke communicatie* (2nd ed.). Houten, Nederland: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Werkhoven, P., & Dijkgraaf, J. (2013). *Social media bijbel, van vijand tot vriend*. (1st ed.). Rotterdam, Nederland: BBNC uitgevers.